

Titulació	Tipus	Curs
2504611 Arqueologia	FB	1

Professor/a de contacte

Nom: Joaquim Pera Isern

Correu electrònic: joaquim.pera@uab.cat

Equip docent

Cesar Carreras Monfort

Francesc Xavier Busquets Costa

Esther Rodrigo Requena

Pau De Soto Cañamares

Núria Romaní Sala

Alessandro Ravotto

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Sense prerequisits

Objectius

L'assignatura té com a objectiu la introducció als coneixements bàsics de la metodologia i les tècniques de camp i laboratori en l'arqueologia dels períodes històrics.

Es donarà un èmfasi especial als mètodes i tècniques d'anàlisi dels processos de formació dels jaciments arqueològics; en aquest marc, s'introduirà a l'alumnat en els fonaments de l'estratigrafia arqueològica.

En el marc d'aquesta assignatura s'exposarà l'evolució del mètode d'excavació, documentació i registre, de manera que l'alumnat pugui comparar i valorar les diferents metodologies i sistemes d'excavació que s'han aplicat en la història recent d'aquesta disciplina.

Es tindrà especialment en compte la formació en les tècniques d'excavació i prospecció, la documentació i registre de camp.

Els continguts d'aquesta matèria s'orienten a donar als alumnes els instruments bàsics necessaris per poder treballar els materials arqueològics considerats com documents històrics i a dotar-los dels recursos necessaris per desenvolupar les feines pròpies d'un arqueòleg en un jaciment.

L'assignatura tindrà un caràcter marcadament pràctic, amb una part de pràctiques de camp en jaciments històrics. També es primarà la docència a partir de la resolució de problemes i la realització d'exercicis pràctics a l'aula.

Resultats d'aprenentatge

1. CM08 (Competència) Planificar el procés de treball de camp en arqueologia, identificant-ne les diferents fases (planificació, execució i anàlisi dels resultats), organitzant equips de treball i distribuint diferents tasques entre els integrants per a desenvolupar els objectius previstos.
2. KM10 (Coneixement) Aplicar tècniques i mètodes multidisciplinaris al processament i l'anàlisi de registres i materials arqueològics en els treballs de camp: introducció a la topografia, dibuix arqueològic de plantes i seccions, anàlisi de sediments i estratigrafia, identificació en el camp dels diferents tipus de materials arqueològics i aplicació de tècniques de preservació de materials arqueològics mobles i immobles.
3. KM11 (Coneixement) Organitzar les diferents activitats en el treball de camp en arqueologia adaptades als diferents tipus d'intervenció plantejada i a les seves finalitats.
4. KM12 (Coneixement) Classificar analíticament diferents materials i restes arqueològiques, mobles i immobles.
5. SM09 (Habilitat) Avaluar críticament les diferents situacions sorgides durant el treball de camp i disposar de la capacitat per a reorganitzar els processos de treball de camp i de tractament dels materials arqueològics en funció de les conjuntures esdevingudes.
6. SM10 (Habilitat) Aplicar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en l'arqueologia de camp: prospeccions arqueològiques, sondejos estratigràfics i excavacions en extensió.
7. SM11 (Habilitat) Utilitzar equips tecnològics en el treball de camp: estacions totals, teodolits, GPS i equips de producció d'imatges.
8. SM12 (Habilitat) Utilitzar els procediments bàsics de consolidació i preservació de materials arqueològics al camp.

Continguts

1. Història i desenvolupament del mètode d'excavació estratigràfica en arqueologia històrica
2. L'excavació arqueològica
  - 2.1. L'excavació estratigràfica com a mètode per reconstruir la història dels jaciments
  - 2.2. Mètodes d'excavació arqueològica: l'excavació per extensió
  - 2.3. Individualització i excavació de les UE
  - 2.4. Principis bàsics d'estratigrafia arqueològica
3. La documentació d'excavació. Les fitxes d'excavació
4. La documentació gràfica: el dibuix de camp i la fotografia
  - 4.1. Les plantes d'excavació: plantes simples, compostes i acumulatives
  - 4.2. Les seccions d'excavació
  - 4.3. La fotografia arqueològica

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitats d'aula	30	1,2	CM08, KM10, KM11, KM12, SM09, SM10, SM11, SM12
Tipus: Supervisades			
Pràctiques d'excavació	28	1,12	CM08, KM10, KM11, KM12, SM09, SM10, SM11, SM12
Tipus: Autònomes			
Carta arqueològica	45	1,8	CM08, KM10, KM11, KM12, SM09, SM10, SM11, SM12

L'assignatura es fonamentarà en activitats a l'aula, pràctiques d'excavació i l'activitat autònoma de l'alumnat, que té el seu màxim exponent en l'elaboració d'un treball de curs. Per al desenvolupament de totes aquestes activitats es comptarà amb el suport de l'aula virtual de l'assignatura al Campus Virtual de la UAB.

1. Activitats a l'aula.

Les activitats que es desenvoluparan a l'aula tindran com a fil conductor la classe magistral amb suport de presentacions en PPT. Tanmateix, cal destacar que per tal de potenciar dinàmiques actives i participatives que fomentin l'aprenentatge, en cap cas aquest serà l'únic recurs didàctic emprat per desenvolupar un tema. La classe magistral es combinarà amb altres recursos com exercicis pràctics introductoris i de revisió, individuals i en grup; altres activitats pràctiques; debat i discussió sobre qüestions específiques relacionades amb la matèria de l'assignatura.

2. Pràctiques d'excavació.

Les pràctiques d'excavació són un dels elements essencials del cos d'aquesta assignatura. Per tant, inclou una setmana de pràctiques d'excavació en un jaciment. Tenen per objectiu que l'alumnat, que ja ha fet una primera aproximació al treball de camp en l'assignatura d'Introducció a l'Arqueologia, segueixi aprofundint en l'adquisició de les capacitats pròpies de la disciplina i, d'aquesta manera, continuï desenvolupant les competències relacionades amb els diferents processos que comporta l'excavació arqueològica, per una part, i per l'altra, reforci els continguts teòrics que s'hauran impartit a classe. Així mateix, a les sessions d'excavació s'introduiran continguts nous in situ que s'aplicaran a la pràctica.

3. L'activitat autònoma.

Una part considerable d'hores de treball autònom hauran d'invertir-se en realització d'exercicis pràctics i l'assimilació del contingut teòric de la metodologia d'excavació, i d'un treball de recerca documental. Aquest treball és un exercici clau que intenta proveir a l'alumnat de recursos fonamentals a l'hora de realitzar un treball de recerca arqueològica que haurà d'aplicar al llarg de la carrera i vida professional. El treball, que pot ser individual o en grup, consistirà en la tria d'una àrea d'estudi (un o diversos municipis) i cinc jaciments d'un període o períodes històrics determinats, i, a partir de la consulta de la Carta Arqueològica on-line del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya que es troba en xarxa (Inventari del Patrimoni Arqueològic, e-GIPCI i Calaix), iniciar una recerca bibliogràfica que culmini amb la contrastació i actualització de les dades presents en les cartes arqueològiques oficials.

Aquest treball implica el desenvolupament de les següent activitats:

- Buidatge i recollida de dades bibliogràfiques i documentals arqueològiques
- Síntesi i exposició ordenada de les dades recollides en un primer document de treball.

- Visita ocular al jaciment per contrastar les informacions recollides; l'alumnat s'haurà de familiaritzar amb la utilització de material cartogràfic i amb els sistemes de coordenades per tal de localitzar els jaciments
- Desenvolupament de capacitat crítica per realitzar un exercici de comparació entre les dades recollides en la documentació arqueològica i la realitat present
- Redacció final del treball en que l'alumnat ha de demostrar la capacitat de síntesi, de revisió crítica de la documentació existent recollida i de coneixement de l'àrea d'estudi escollida. Així mateix, en aquest treball haurà de demostrar que sap utilitzar el llenguatge tècnic i científic propi d'aquesta matèria, que sap relacionar l'evidència empírica i l'explicació, i que ha utilitzat i domina alguns dels instruments bàsics de la recerca arqueològica

Així mateix, també és requerit un treball autònom per part de l'alumnat per ampliar i assimilar els continguts teòrics i saber realitzar els exercicis pràctics de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exercicis pràctics	10%	8	0,32	
Prova teòrica	50%	3	0,12	
Pràctica de camp: excavació arqueològica	20%	28	1,12	CM08, KM10
Treball: carta arqueològica	20%	8	0,32	CM08, KM10, KM11, KM12, SM09, SM10, SM11, SM12

AVALUACIÓ CONTINUADA

Activitats d'avaluació

1. Prova teòrica (50%).

1.1. Sistema d'avaluació:

S'avaluaran els conceptes impartits a classe a partir d'una pregunta tipus tema o definició, d'anàlisi o síntesi i, opcionalment, també de reflexió crítica.

També es plantejaran diversos exercicis tipus problema sobre:

- conceptes d'estratigrafia: elaboració d'una *matrix* a partir d'una secció arqueològica
- conversió d'escales
- problemes sobre seccions i lectura de cotes

1.2. Competències a demostrar per a l'obtenció d'uns resultats d'avaluació òptims:

Coneixements:

- Una correcta assimilació dels coneixements impartits a classe i el seu aprofundiment.
- La capacitat d'aplicar els coneixements teòrics sobre estratigrafia en exercicis pràctics teòrics.

2. Treball de recerca documental (20%).

2.1. Competències a demostrar per a l'obtenció d'uns resultats d'avaluació òptims:

Coneixements:

- Demostrar que l'estudiant s'ha familiaritzat i domina les fonts documentals arqueològiques i els treballs de recerca previs a l'inici de qualsevol recerca arqueològica de camp
- Saber desenvolupar un treball de recerca formalment correcte tant pel que fa a l'estructura com a les referències i les citacions bibliogràfiques
- Demostrar una correcta assimilació dels continguts exposats

3. Exercicis pràctics (10%).

3.1. Competències a demostrar per a l'obtenció d'uns resultats d'avaluació òptims:

Coneixements:

- Respondre a totes qüestions plantejades en els guions de referència de les activitats
- Demostrar una correcta assimilació dels continguts exposats
- Tenir la capacitat d'aplicar els continguts teòrics treballats a la resolució pràctica d'exercicis

4. Pràctiques d'excavació (20%).

Sistema d'avaluació:

Serà clau l'assistència continuada i es valorarà principalment l'actitud de l'estudiant al llarg de la setmana d'excavació.

Caldrà entregar les pràctiques de topografia realitzades a l'excavació (plantes i seccions) i la documentació real d'excavació generada per cada estudiant.

Competències a demostrar per a l'obtenció d'uns resultats d'avaluació òptims:

Coneixements:

- Demostrar que s'han anat assolint coneixements d'estratigrafia arqueològica, documentació d'excavació, i tractament i classificació de materials.

Habilitats:

- Habilitats per al treball en equip: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració i capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes
- Utilitzar de manera adequada els mètodes de treball de camp
- Aplicar els mètodes i tècniques d'estudi dels diferents materials arqueològics (CE8.2)
- Interpretar correctament els contextos arqueològics durant els treballs de camp (CE8.3)
- Utilitzar els mètodes i tècniques de registre de dades (CE9.1)
- Manejar els instruments utilitzats en el registre de dades (CE9.2)

Actituds:

- Dinamisme
- Responsabilitat
- Constància

Condicions d'avaluació

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat una o més d'una activitat d'avaluació.

És necessari aprovar la prova teòrica (5) per fer mitjana amb les altres notes. Si no es compleix aquesta condició, l'assignatura serà NO AVALUABLE.

Procediment de revisió de les qualificacions

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o la professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Procediment de recuperació

La recuperació de les activitats avaluables teòriques (prova, treball de recerca documental) es farà el dia i hora assignats des de Deganat.

Es necessari recuperar totes aquelles activitats avaluables que no s'hagi assolit l'aprobat (5).

Queden exclosos de recuperació els exercicis pràctics que s'aniran fent i lliurat periòdicament durant la docència teòrica de l'assignatura.

Plagi

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat (còpia, plagi de dades, ús no autoritzat de la IA) que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

In the event of a student committing any irregularity that may lead to a significant variation in the grade awarded to an assessment activity, the student will be given a zero for this activity, regardless of any disciplinary process that may take place. In the event of several irregularities in assessment activities of the same subject, the student will be given a zero as the final grade for this subject.

AVALUACIÓ ÚNICA

Aquesta assignatura no preveu el sistema d'avaluació única.

Bibliografia

Bibliografia general

Fernandez, Victor (1994): *Teoría y método de la arqueología*. 1 ed. 1990. Madrid: Editorial Síntesis.

Greene, Kevin (2004): *Archaeology: an introduction*. 1ª ed 1983. London and New York: Routledge

Manacorda, Daniele; Francovich, Riccardo (2001). *Diccionario de Arqueología*. Barcelona: Crítica Arqueología.

Rodà, Isabel, ed. (1992): *Ciencias, metodologías y técnicas aplicadas a la arqueología*. Barcelona: Fundació Caixa de Pensions.

Bibliografia tema 1. Història i desenvolupament del mètode d'excavació estratigràfica en arqueologia

Gamble, Clive. (2002): *Arqueología básica*. Barcelona: Ariel.

García Sánchez, Jorge (2014): *Breve historia de la arqueología*. Madrid: Ediciones Nowtilus.

Trigger, Bruce G. (1992): *Historia del pensamiento arqueológico*. Barcelona: Crítica.

Bibliografia tema 2 i 3. L'excavació estratigràfica i la documentació en l'excavació.

Aitken, Martin J.; Taylor, R.E. ed. (1997): *Chronometric dating in archaeology*. Series Advances in archaeological and museum science, 2. New York and London: Plenum Press.

Burke, Heather; Domingo, Inés; Smith, Claire (2007): *Manual de campo del arqueólogo*. Barcelona: Ariel.

Carandini, Andrea (1997): *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. 1ª ed. 1981. Barcelona: Editorial Crítica. Barcelona.

Harris, Edward (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. 1ª ed. 1989. Barcelona: Editorial Crítica. Disponible on-line, juntament amb altres recursos a <http://www.harrismatrix.com/>.

Renfrew, Colin; Bahn, Paul (2007): *Arqueología. Teorías, Métodos y práctica*. 1a ed. 1993. Madrid: Akal.

Roskams, Steve (2003): *Teoría y práctica de la excavación*. Barcelona: Crítica.

https://www.colat.org.uk/_assets/doc/mol-site-manual-3rd-edition.pdf

Bibliografia tema 4. Documentació gràfica: el dibuix de camp i la fotografia

Alvarez, Ramon; Molist, Núria (1988) *El dibuix de material arqueològic*. Dossier núm VIII. Societat Catalana d'Arqueologia. Barcelona

Chéné, Antoine; Foliot, Phillipe; Réveillac, Gérard (1999) *La fotografía in archeologia*. Milano: Jaca Book.

Dorrell, Peter G. (1994) *Photography in Archaeology and Conservation* (2nd edition). Cambridge: Cambridge University Press

Fernández, Francisco Javier; Castañeda, Nuria (2022) *Dibujando el pasado. Una historia de la documentación gráfica en el patrimonio arqueológico*. Madrid: La Ergástula Ediciones

Grey, Tim (2006) *Color Confidence: The Digital Photographer's Guide to Color Management*. New York.

Howell, Carol L. (1995) *A Practical Guide to Archaeological Photography* (Archaeological Research Tools)

Pérez Cuadrado, Soledad (2008) *Manual básico de dibujo de materiales arqueológicos*. Murcia: Tabularium Editorial

Rigoir, Yves (1975) "Le dessin technique en céramologie". *Laboratoires d'étude et documentation des sigillées paléochrétiennes*. Lambsech. <https://hal.science/halshs-03830982>

Programari

No hi ha programari específic

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
-----	------	--------	----------	------

(PCAM) Pràctiques de camp	11	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(PCAM) Pràctiques de camp	12	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(PCAM) Pràctiques de camp	13	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt

PROVISIONAL